

PREVOD

John Berryman

Sanjske pesmi

Ko je polnila svoje čvrsto & slastno telo
s piščančjo papriko, me je dvakrat ošinila
s pogledom.

Medleč od zanimanja, sem lakotnil nazaj
in zgolj dejstvo njenega moža & še štirih ljudi
me je zadrževalo, da nisem skočil nanjo

ali padel k njenim nožicam in kričal

'Ti si najognevitejša že leta noči

Henryjeve osuple oči

uživajo, Sijáj.' Nadaljeval sem

(v obupu) s porcijo sladoleada. – Gospod Kostnjak: je nabasan,
svet, nahranjenih deklet.

– Črni lasje, južnaška polt, diamantne oči

povešene ... Prostak ob njej uživa ... Le kakšen čudež je
tisto, na čemer sedi, tamle?

Restavracija brenči. Lahko bi bila tudi na Marsu.

Kje se je vse skupaj zalomilo? Moral bi biti proti Henryju kak zakon.

– Gospod Kostnjak: saj je.

Sedla je, некоč, neka stvar Henryju na srce
s tako težo, kakor da bi bil star sto let
& več, & v joku, nespečen, v vseh teh čas
Henryju ne bi mogel nič koristiti.
V Henryjevih ušesih se zmeraj začne spet
droban kašelj nekje, vonjava, zvonjava.

In še nekaj je, kar ima v mislih
kot resnoben sienski obraz, kateremu niti tisoč let
ne bi zmoglo zamegliti še zmeraj skiciranega očitka. Mrtvaško bled,
odprtih oči, je zraven, slep.
Vsi zvonovi pravijo: prepozno. To ni za solze;
premišljevanje.

Vendar Henry ni nikoli, kakor je mislil, da je,
nikogar pokončal in razseka njeno truplo
in kose poskrije, kjer jih je mogoče najti.
Ve: prek vsakogar je šel, & nihče ne manjka.
Pogosto jih, ob svitanju, pregleduje.
Nihče nikdar ne manjka.

47 Prvi april, dan norcev, ali sv. Marija Egiptčanka

– Tak smešen naslov, gospod Kostnjak.

– Ko spodaj je zagledala svoje noge, sladke ribe, na pragu,
je razmislila o svojih lepih ramenih
in vseh tistih stotinah, ki so jih objemali, pa še
mnogih, ki so ob njeni igri se večali in možatili
z gibkega odra,

in ob pogledu na svoje noge, na obisku, drugo ob drugi
obstali na pragu Groba, se je odmaknila: 'Ne.

Niso tega vredna,

ljubkovana od mnogih, in je odhitela od Križanega
skozi svoje privržence ven iz mesta hej
prek predmestij, korajžna

v izzivanju moje puščave v njeni pozni dnevni svetlobi
živali in peska. Padla je na obraz.

Samo veter je piskal.

In sedeminštirideset let je minilo kakor Einstein.

Njen praznik slavimo s kapami na glavi,
mi, ki nas Bog ni obiskal.

Zadrl se je name v grščini,
 moj Bog! – To ni njegov jezik
 in meni ne gre dobro – njegov je aramejski,
 bil – jaz sem monoglot v angleščini
 (ameriški verziji) in, naštej komade iz
 trinajstih kosov posebej; kje je kruh?

razen da vzhaja v Drugem evangeliju, prijatelj:
 Seme gre dol, bog umre,
 vstajenje se zgodi,
 malo skorje, in potem se dogodi jedenje. Tako je rekel,
 grška ideja,
 težavno si je predstavljati Jude,

kot zagrenjenega Henryja, polnega smrti ljubezni,
 Krakarja-nevzdržnega, neprizadevnega, ki objokuje
 vso neverjetno potrebno stvar.
 Znižal je glas & odsikal
 smrt smrti ljubezni.
 Res bi moral pognati.

Peter ni prijazen. Postrani me pogleduje.
Arhitektura še zdaleč ni spodbudna.
Neudobno mi je.
Škoda, – pogovor se je začel tako dobro:
omenil sem hudobne stvari, ni se zmenil zanje
in je razlil martini

čudno potreben. Govorila sva o nepomembnih zadevah –
zdravju Boga, nejasnem peklu Konga,
Janezovi energiji,
protisnovni snovi. Odlično sem se počutil.
Pogovor je uplahnil,
zamrl, in začel me je čudno pogledovati.
'Kristus,' sem pomislil, 'kaj pa zdaj?' in bi zaprosil za še enega,
pa se nisem upal.
Čutim, da moja prošnja propada. Temní se,
neki drug zvok preglasuje. Njegove zadnje besede so:
"Mi smo me izdali."

Henry sovraži svet. Kaj je Henryju svet
naredil, ne bo vzdržalo premisleka.
Ne da bi čutil bolečino,
si je Henry prebodel dlan in napisal pismo
in pojasnil, kako slabo je bilo
na tem svetu.

Stari nevoščljivec, v halji
je mogoče razlikoval, "te nižje lepote",
in chartreuse bi lahko kaj veljal

'Kioto, Toledo,
Benares – sveta mesta –
in Cambridge bleščeči ne morejo nadomestiti,
no, groze neljubezni,
niti vožnja iz Pariza spomladi proti jugu
v Sieno in naprej ...'

Pomirjeni Henry, mračni Henry
je bevskal na stvari.
Čila razočaranja ljudi
in razvratne oboževane otroke
bedne ženske, Henry je obvladoval, Henry
ki je okušal vse skrivne drobce življenja.

Ko je zapuščal deželo mrtvih,
kamor se mora potem vrniti & sam umret,
je obrnil svoj utrjeni obraz proti Vzhodu,
kjer sonce hiti gor po severnem Atlantiku
in kjer se je za hip ustavila vojna za kruh
& vojna za status je prenehala

za zmeraj, in s sabo je vzel pet knjig,
Whitmana & Purgatorio,
slovar v enem zvezku,
oksfordsko Biblijo z vsemi njenimi zalivi & koticiki
& zadregami, Henryju znanimi že dolgo
& eno drugo novo knjigo – O.

Če je sploh kdaj v preteklosti mojstril –
vendar zgolj če – je zdaj prisegel da bo mojstril bolje
kar je v Rokah tam zgoraj.
Rekel je: Delal bom počasi, O počasi & hitro,
če pride kakšno pismo, bom odgovoril nanj
& vse moje leto bo napeto od ljubezni.

Kot kak sončni izbruh na belih grudih črnonovega pingvina
je sredi neskončnih količin džina

Henry dojel svojo témo.

Približala se je, kot kak krivi opazovalec,
obstala tesno ob njem, da ni za tuhtanje bilo prostora,
Mikimiška & Tiger na mizi.

Konci naj ostanejo na šir odprti, obdelaj načine,

saj tako dozorimo. Vsekakor obdelaj načine,

saj tako oživimo,

ko se sprijaznimo z načinom namesto s snovjo, ej

hitro pôjem, je ponudil Henry, jaz

pôjem še hitreje.

Opevam z neskončno počasnostjo končno bolečino

sem dosegel v kotu svojih možganov

da sem jo izbežal.

Sedel sem ob ognjih; ko sem bil mlad, & zdaj

nisem sedim spet ob ognjih, čeprav

to počnem počasneje.

380 Iz Francoske bolnišnice v New Yorku, 901

Wordsworth, forma tvoja skoraj božanska, je kričal Henry,
"samoljubno vzvišen" je rekel Keats,
oh, hoj, ti očarljivi človek!
daj mi s podstrešnih tramov vsaj kakšno znamenje
če potem ko to besneče srce ki bije
& ki je biti začelo

Zdavnaj tako pred leti se ustavi lahko morda (ah) pričakujem
svežo verzijo življenja ali če se ustavim
docela.

Pravokotniki spremljajo moje okrevanje, uničen
in zdaj spet, z mnogimi docela podprt,
ne nespremenljivi Henry.

Preluknjan se je Henry spraševal ali bo umrl
za zmeraj, vse njegovo nežno telo za zmeraj zgubljeno
in njegov nadvse koristni um?
Obupan & nasilen bo človek lagal,
na iskanju desetletja, katerega ponoreli upi so prešinjali
da so slepi končali tu.

Ob Henryjevem mrtvaškem odru naj se nekaj dobro izteče:
tja ne pride nihče, ki mora nekako prodajat,
glasba starodavna & postopna,
glasovi resnobni a žalost obvladana,
nobenih kosmatih šal, marveč razpoloženje vsakogar
obvladano, obvladano,

dokler ne pride Plesalka, v kratki kratki obleki
črnih las & dolgih & razpuščenih, s temnimi temnimi naočniki,
z obrazom vzdignjenim vznak,
bledica & nenavadnost, spremeni se glasba
ob klicih 'Daj!' & 'Oh!' in kako! spremeni se glasba,
ritne plašni ud

na konicah prstov, suče se, & sme
vzeti sapo glasbi, jadra, tone, & nenadoma
je spet nazaj s strašno veselim
naključjem brezupno & noro, poveže, to je pekel,
zavihti do glave nogo, poskok, vse se dobro izteče,
proč Henryja odpleše.

Henryjevo razumevanje

Bral je pozno v noč, pri Richardu, dol v Maine,
star 32? Richard & Helena že dolgo v postelji,
moja dobra žena že dolgo v postelji.

Moral bi se samo še sleči & spraviti v posteljo,
ko bi vtaknil znamenje v knjigo, & zaspati,
& zbuditi za vroči zajtrk.

Malo proč od obrežja je bil otok, P'tit Manaan,
Richardova trata je visela skoraj navpično.

Hlad ob štirih zjutraj.

Za spočetje človeka je potrebnih le nekaj minut.

Zbranost na zdaj & tu.

Mahoma, nepodobno Bachu,

& grozno, nepodobno Bachu, se mi je zazdelo,
da bom *neke* noči, namesto tople pižame,

slekel vso svojo obleko

& odšel prek vlažno mrzle trate & dol po strmini

v strašno vodo & stopal za zmeraj

pod njo ven proti otoku.

Enajst nagovorov gospoda

1

Mojster lepote, umetelnik snežinke,
 neposnemljivi izumitelj,
 obdarovalec Zemlje tako čudovite & drugačne od dolgočasne Lune,
 hvala za takšen kot je moj dar.

Sestavlil sem svojo jutranjo molitev k tebi
 natančno z vsem kar je najpomembnejše.
 'Kakor je Tvoja volja' se stvar začne.
 Vzela mi je približno dva dni. Zgovornost ni bil namen.

Prišel si mi na pomoč spet & spet
 v mojih neprehodnih, včasih obupa polnih letih.
 Dopustil si da so se moji čudoviti prijatelji uničili
 in jaz sem še zmeraj tu, resno poškodovan, a delujoč.

Nespoznaten, kot sem tuj svojim morskim prašičkom:
 kako naj te 'ljubim'?
 Le toliko kot hvaležnost & spoštovanje
 zmorem zanesljivo & docela.

Nimam pojma ali spet živimo.
 Ne zdi se mi verjetno
 niti z znanstvenega niti s filozofskega stališča
 vendar prav gotovo je tebi vse mogoče,

in prav tako trdno verjamem v vstajenjsko prikazovanje Petru & Pavlu,
 kot verjamem da sedim v tem modrem stolu.
 Le da je morda bilo treba posebej
 dognati njuno posvečenost v vero.

Naj je tvoj namen karkoli, sprejmi moje začudenje.
 Naj do svojega smrtnega dne stojim mirno
 za vsako tvoje najmanjše navodilo ali razsvetlitev.
 Prepričan sem celo, da mi boš spet pomagal, Mojster poznavanja &
 lepote.

Prevedel in spremno opombo napisal **Veno Taufer**.

John Berryman se je rodil leta 1914, ob svojem samomoru 1972. leta pa je bil profesor humanistike na univerzi v Minnesoti. Uveljavil se je z več zbirkami pesmi že za življenja, zdaj pa se mu utrjuje sloves enega najpomembnejših ameriških pesnikov tega stoletja. Prvi knjigi: *Pesmi* (1942) in *Razlaščeni* (1948) je napisal še pod opaznim vplivom zlasti Yeatsa in Audena, svoj pesniški glas pa je našel predvsem z dolgo pesnitvijo *Homage to Mistress Bradstreet* (1956), v kateri je delno z likom te puritanke iz 16. stoletja in prve ameriške pesnice v podobah njene poti v Ameriko, njenega zakona, rojevanja, vere in skrbi ter muk ustvaril prepričljive verze o poeziji in pesniškem ustvarjanju. V istem času je pisal tudi obsežno knjigo *Sonetov*, ki je izšla šele deset let pozneje in govori o zelo osebnih ljubezenskih izkušnjah.

Njegovo najpomembnejše delo pa je nekakšen mega ciklus oziroma sekvenca 385 *Sanjskih pesmi*, od teh jih je 77 izdal prvič v knjigi leta 1967, potem pa dopolnjeval v več naslednjih. Več kot štirideset še neoštevilčenih in dodatnih iz tega cikla jih je izšlo šele po njegovi smrti. Nekateri kritiki govorijo o tem njegovem najambicioznejše zastavljenem in najprepoznavnejšem izvirnem pesniškem delu

kot o nekakšnem pesniškem zrcalu 20. stoletja – primerjajo ga z *Odisejo* pa z Dantejevo pesnitvijo ali Whitmanovo knjigo *Travne bilke*. Seveda ti soneti niso pesnitev, primerjava je možna le v Berrymanovem poglobljanju v fragmente – v drobce "razbitih ogledal" – in stapljanju teh drobcev v kalejdoskopsko fresko občutij, meditativnih prebliskov, čustvenih prešinjaj ... Kot kak moderni Odisej atomske dobe potuje in shizofreno bega med fragmenti svetov svojih psihičnih doživetij in izkušenj, pri tem se celo pretaplja skozi več oseb, umre in spet oživi; ves čas pa z grotesko in ironijo pesniško sporoča kot svoje temeljno spoznanje: biti človek se pravi trpeti. Tako rekoč še romantičnost te sporočilnosti vendarle vseskozi presega s humorjem, (avto)ironijo, dialogizacijo s citati mnogih avtorjev ali aluzijami na sodobno literarno in drugo dogajanje. Pesnitev je avtobiografska, vendar se avtobiografskosti oziroma izenačenju s personami nenehno izmika, jim identifikacijo spodmika (ena izmed oseb je Henry, ki je dobila svoje ime tudi po glavnem junaku Cranovega romana *Rdeči znak hrabrosti*; Berryman je namreč napisal izvrstno, freudistično intonirano monografijo o tem avtorju). Berryman je resda v skladu z veliko romantično tradicijo Coleridgea ali Wordswortha, a tudi s sodobno Pounda ali Lowellja v središču pesnitve, vendar muke in težave "junaka" prepoznavamo ne le kot osebno katastrofo, marveč kot čustveno in mentalno ozračje našega časa.